

Svedvi kyrka

Ommålning av plåttak samt ny textilförvaring

Antikvarisk rapport

Berga 4:21
Svedvi socken
Hallstahammars kommun
Västmanland

Helén Sjökvist

Svedvi kyrka

Ommålning av plåttak samt ny textilförvaring

Antikvarisk rapport

Berga 4:21
Svedvi socken
Hallstahammars kommun
Västmanland

Helén Sjökvist

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2012

Omslagsfoto: Kors i smide på vapenhuset. Foto: Helén Sjökvist.

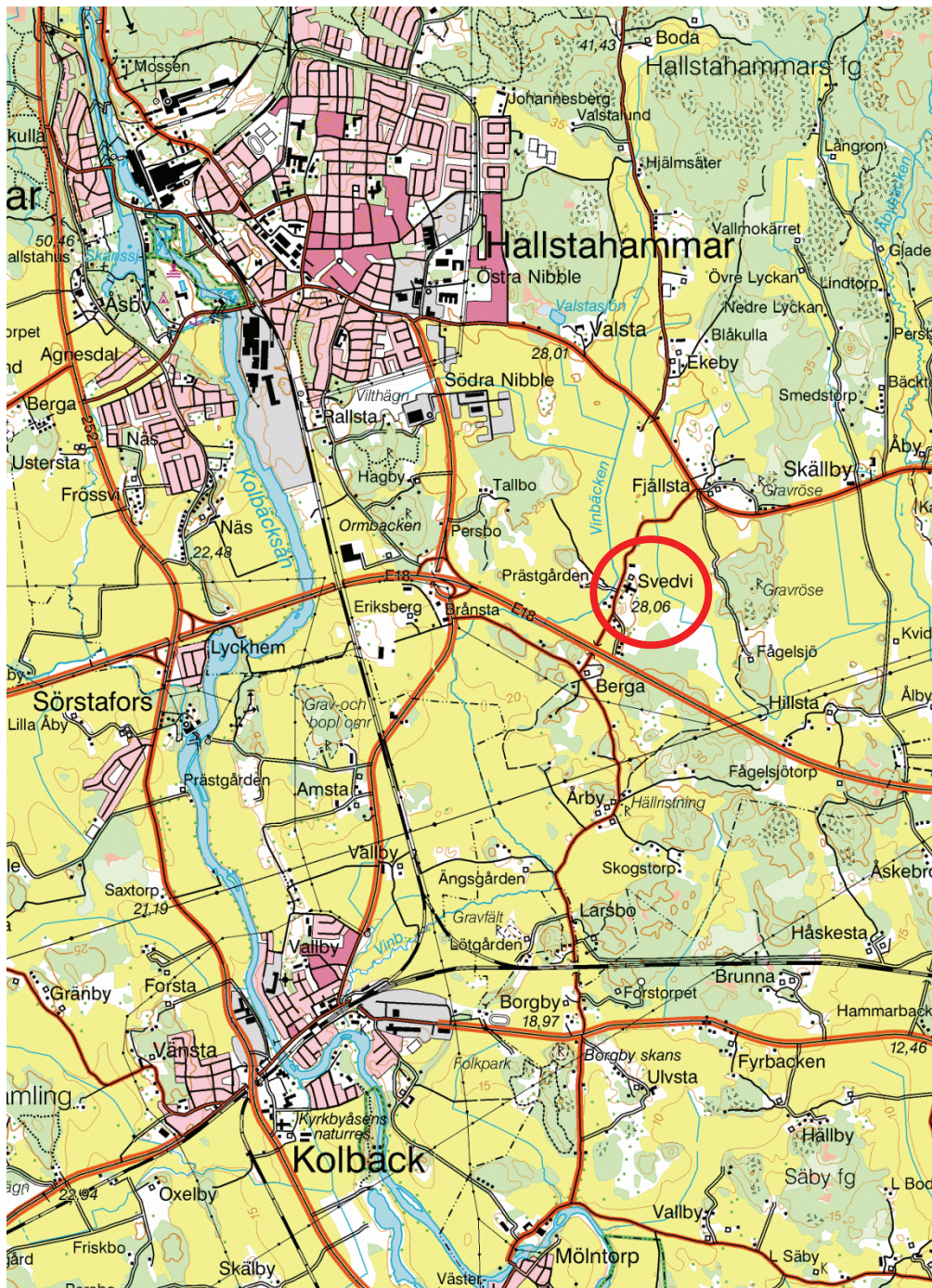
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISBN: 978-91-7453-124-4

Tryck: Just Nu, Västerås 2012.

Innehåll

Inledning.....	5
Bakgrund	5
Genomförande	6
Taktmålning	6
Textilförvaring.....	8
Resultat	10
Referenser.....	11
Kart- och arkivmaterial	11
Otryckta källor.....	11
Tekniska och administrativa uppgifter	11

Figur 1. Kyrkans läge, markerat med en ring. Utdrag från Gröna kartan. Skala 1:50 000.

Inledning

Under 2011 har Svedvi kyrkas tak målats och en ny textilförvaring har infogats i befintlig inredning. Länsstyrelsens tillstånd till arbetet har diarienummer 433-9589-09 (takmålning) samt 433-9667-09 (textilförvaring).

Stiftelsen Kulturmiljövård har anlåtats av Hallstahammars kyrkliga samfällighet för antikvarisk medverkan.

Figur 2. Kyrkan och klockstapeln samt prästgårdens byggnader i söder och fattigstugan i norr. Lantmäteristyrelsens arkiv, avmätning av prästgårdens ågor 1780, akt: T57-30:1.

Bakgrund

Svedvi kyrka uppfördes troligen omkring år 1300.¹ Under 1400-talets senare hälft försågs kyrkorummet med valv och ett altarskåp anskaffades. Förmodligen byggdes sakristian vid samma tid. Västra gavelns romanska fönsteröppning kan vara ett spår från denna tid. Man kan också konstatera att kyrkans östra gavel var försedd med ett trekopplat fönster och södra långsidan med ett tvåkopplat fram till 1788.

Från år 1699 finns uppgifter om att kyrkans tak och klockstapeln spånslogs, tjärades och rödfärgades. År 1817 reparerades kyrkans tak återigen men ströks istället med tjära och blyerts och det tidigare rödtjärade taket måste då ha fått en mörkare ton. I samband med detta sattes också taker på kyrkan för första gången. År 1895 genomgick kyrkans tak en större förändring då det i likhet med klockstapelns tak täcktes med svartmålad järnplåt. År 1965 blev kyrkans tak omlagt med ny galvaniserad plåt.

¹ Hammarskiöld 2005.

Figur 3. Svedvi kyrka avbildad på ett på gammalt vykort.

Genomförande

Takmålning

Taket var sedan tidigare målat med en modern färgtyp och särskilt på norra takfallet var färgen kraftigt flagad. Södra takfallet hade målats om vid ett senare tillfälle varför detta fortfarande hade ett färgskikt med bättre vidhäftning.

Trots vissa rostangrepp fanns inga rosthål i plåten. Däremot fanns ett hål på södra takfallet, relativt högt upp och strax till vänster om mitten. Detta hål hade troligen orsakats av någon form av mekanisk åverkan och lagades med kitt och bitumentejp avsedd för plåtlagning.

Taket blåstrades rent från löst sittande färg. Cirka 90% av takytan på norra takfallet var plåtren efter denna behandling. Blåstring utfördes också för att få rostiga ytor rena. Rostfläckar behandlades med rostskyddsgrund.

På norra sidan ströks takfallet först med Pentur primer från Liwagruppen. Detta är en akrylatbaserad produkt. Därefter ströks taket en gång med en något förtunnad Pentur kultur täckfärg, vilket har linolja och standolja som bindemedel, i ett skikt om 20-30 my. Slutligen ströks taket med oförtunnad Pentur kultur i ett skikt om 60 my.

På södra sidan var det ej nödvändigt att applicera primer då tidigare grundning fortfarande var fast. Därför genomfördes endast de två strykningarna med Pentur kultur täckfärg motsvarande norra sidan.

Figur 4. Södra takfallets målade ytskikt var i relativt god kondition och var först ej tänkt att ommålas. Vid närmare besiktning konstaterades dock att grundningen skymtade igenom täckfärgen. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 5. Takfallet mot norr flagnade kraftigt. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 6. Vissa rostangrepp fanns på takplåten på norra sidan, bland annat i nedre delen mot ständrännan. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 7. Sakristians västra takfall med taklucka som tidigare ej målats in. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 8. Våpenhuset sett från öster med taklucka som tidigare ej målats in. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 9. Norra takfallet efter målningsåtgärder. Också stuprören har målats. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 10. Sakristians taklucka och takfall har målats. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 11. Vapenhuset och södra takfallet efter ommålning Foto: Helén Sjökvist.

Textilförvaring

Den nya textilförvaringsmöbeln har tillverkats av Västerås möbelhantverk och är placerad inne i det befintliga skåp som utgör läktarunderbyggnaden. Den nya möbeln är inredd med 15 större och 14 mindre lådor för liggande förvaring.

Möbeln har byggts på furureglor vilka justerats mot befintligt väggskåps sidor. Stommen är tillverkad av massiv furu och furulamell. Lådorna är tillverkade av massiv furu och furulamell. Lådfronter har utförts i kvistfri fingerskarvad furulimfog medan lådbottnar är tillverkade i furuplywood och lådsidor i planhyvlad furu. För att träets emissioner skall vara så låga som möjligt har, såväl det trä som den plywood som använts i möbeln, lagrats under minst ett år. På så sätt har de ämnen i trä, som kan vara negativa för textiliernas bevarande, i stor utsträckning hunnit försvinna.

Handtagen utfördes infällda i lådfronten för att inte bygga mer på djupet än vad som krävs. Invändigt är möbeln obehandlad och försedd med plywoodskivor som klätts med linneväv.

Figur 12. Befintligt skåp före inbyggnad av möbel för liggande förvaring. Foto: Helén Sjökvist.
 Figur 13. Dörrar till befintligt skåp/ läktarunderbyggnad bakom vilka den nya textilförvaringsmöbeln nu döljs. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 14. Ny textilförvaringsmöbel i befintligt skåp. Foto: Helén Sjökvist.
 Figur 15. Detalj av låda i möbel med linneklädd skåva. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 16. Den nya textilförvaringen. Foto: Helén Sjökvist.
 Figur 17. Detalj av infällda handtag. Foto: Helén Sjökvist.

Figur 18. Detalj av låda med expansionsutdrag före iläggning av linneklädd skiva. Foto: Helén Sjökvist.

Resultat

Till en början var det endast tänkt att kyrkans norra takfall, samt takluckor på sakristian och vapenhus, skulle målas. I samband med att arbetet skulle utföras beslöts dock att även södra takfallet samt stuprören skulle ingå i årets arbeten. Södra takfallets yttre färgskikt hade nötts ned av väder och vind och grundfärgen lyste igenom. På stuprören hade färgen till stora delar försvunnit. Genom att båda takfallen målades fick de ett likartat utseende.

Från början var en akrylatbaserad färgtyp föreskriven, Pentur Ekotäck, men denna ersattes med Pentur Kulturs färgsystem vilken har linolja och standolja som bindemedel.

Textilförvaringen är väl utförd och har infogats på ett varsamt sätt i befintlig inredning.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv, avmätning av prästgårdens ägor 1780, akt: T57-30:1.

Otryckta källor

Hammarskiöld, Rolf. 2005. Karakteristik för Svedvi kyrka. Västerås stift.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	11052
Länsstyrelsens dnr:	433-9589-09 (takmålning) 433-9667-09 (textilförvaring)
Fastighetsbeteckning:	Berga 4:21
Landskap:	Västmanland
Län:	Västmanlands län
Socken:	Svedvi
Kommun:	Hallstahammar
Beställare:	Hallstahammars kyrkliga samfällighet
Entreprenör tak:	Sandå plåtmålning AB Tallmätargatan 2 721 34 Västerås
Entreprenör textilförvaring:	Västerås möbelhantverk AB Lillhärad 725 93 Västerås
Antikvarisk medverkan:	Stiftelsen Kulturmiljövård Helén Sjökvist Stora gatan 41 722 12 Västerås